

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie

LRZ.411.006.04.2015
I/15/005

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Rzeszowie
ul. Kraszewskiego 8, 35-016 Rzeszów
T +48 17 780 23 00, F +48 17 780 23 06
lrz@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

<i>Numer i tytuł kontroli</i>	I/15/005 Warunki zatrudniania oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców na terenie województwa podkarpackiego.
<i>Jednostka przeprowadzająca kontrolę</i>	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Rzeszowie
<i>Kontroler</i>	Stefan Gados, doradca techniczny, upoważnienie do kontroli nr 94350 z dnia 4 września 2015 r. (dowód: akta kontroli str. 1-2)
<i>Jednostka kontrolowana</i>	Placówka Straży Granicznej w Rzeszowie- Jasionce. 37-002 Jasionka 942
<i>Kierownik jednostki kontrolowanej</i>	Od dnia 1 listopada 2009 r. Komendantem Placówki jest ppłk SG Maciej Pruski. (dowód: akta kontroli str.3-4)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie¹ wywiązywanie się Placówki Straży Granicznej w Rzeszowie – Jasionce (zwanej w dalszej treści „Placówką SG”) z obowiązków w zakresie kontroli legalności zatrudnienia oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców, wynikających z zapisów art. 1 ust. 2 pkt 13a ustawy z dnia 12 października 1990 r o Straży Granicznej².

Placówka SG w latach 2013 - I połowa 2015, była przygotowana organizacyjnie, kadrowo i sprzętowo do kontroli legalności zatrudnienia oraz wykonywania pracy przez cudzoziemców.

Uzasadnienie oceny ogólnej

W tym okresie Placówka SG przeprowadziła łącznie 124 kontrole w zakresie legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców, powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom – przestrzegania przez pracodawców oraz cudzoziemców, przepisów ustawy z dnia 27 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy³ (zwanej dalej ustawą o promocji zatrudnienia) oraz przepisów ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej⁴. Spośród przeprowadzonych 124 kontroli w 105 stwierdzono nieprawidłowości.

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna.

² Dz.U. z 2014 r., poz. 1402 ze zm.

³ Dz.U. z 2015 r., poz. 149 ze zm.

⁴ Dz.U. z 2015 r., poz. 584 ze zm.

Efektom tych kontroli było skierowanie do sądu 68 wniosków o ukaranie. Sąd nałożył kary pieniężne w łącznej kwocie 75000 zł. W 34 przypadkach ukarano mandatami karnymi za prowadzenie działalności gospodarczej bez wymaganego wpisu do ewidencji działalności gospodarczej na łączną kwotę 4810 zł.

Na szczególną uwagę zasługuje fakt wykrycia w trakcie ww. kontroli polsko – ukraińskiej grupy przestępczej zajmującej się procederem legalizacji pobytu poprzez umożliwianie otrzymywania polskich wiz na podstawie dokumentów uzyskanych z zamiarem powierzenia pracy: zezwolenia na pracę, oświadczenia powierzenia pracy i zaproszenia do współpracy handlowej. W wyniku działań operacyjnych zgromadzono materiał dowodowy pozwalający na wszczęcie 4 postępowań karnych, w których dotychczas przedstawiono 4 osobom zarzuty karne. Ponadto w wyniku ww. kontroli i działań operacyjno – śledczych Placówki SG udowodniono 2 obywatelom Ukrainy (właścicielom spółek na terenie RP którzy zarejestrowali 281 oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy) umożliwianie uzyskiwania wiz przez obywateli Ukrainy w celu innym niż deklarowany, tym samym udział w wyłudzeniu wiz. Sąd Rejonowy w Rzeszowie wydał wyroki skazujące wobec obydwo obywateli Ukrainy.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

Opis stanu
faktycznego

1. Zgodnie z zapisami „Wewnętrzny podział zadań Placówki SG w okresie objętym kontrolą zadaniami związanymi z kontrolą legalności zatrudnienia cudzoziemców zajmował się Zespół do Spraw Legalności Zatrudnienia wchodzący w skład Grupy do Spraw Cudzoziemców.

(dowód akta kontroli str. 5 - 6)

W okresie objętym kontrolą Placówka SG przeprowadziła ogółem 124 kontrole na podstawie art. 1 ust. 2 pkt 13a ustawy o Straży Granicznej oraz § 5 pkt 7 a w zw. § 9 ust. 1 pkt 15 zarządzenia Nr 28 Komendanta Głównego Straży Granicznej z dnia 6 lipca 2011 r. w sprawie utworzenia placówek i dywizjonów Straży Granicznej, określenia szczegółowego zakresu zadań terenowych organów Straży Granicznej oraz organizacji komend oddziałów, placówek i dywizjonów⁵, zwanego dalej zarządzeniem Komendanta Głównego SG.

2. Kontrole te prowadzone były w jednym, dwóch lub trzech zakresach. Z ogólnej liczby (124), 34 kontrole dotyczyły wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom, 35 kontroli dotyczyło prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców, a 55 kontroli dotyczyło wykonywania pracy przez cudzoziemców, powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom. Spośród 124 kontroli przeprowadzonych w badanym okresie: 118 podjęto z inicjatywy własnej Placówki SG, 5 kontroli było zainicjowanych przez informacje Wydziału ds. Cudzoziemców Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej, 1 kontrola była zainicjowana przez informację Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Planując kontrole z własnej inicjatywy Placówka SG wykorzystywała informacje uzyskane: podczas czynności operacyjnych, od Wojewody Podkarpackiego przez oficera łącznikowego, na podstawie analizy baz danych SG, na podstawie analizy cyklicznie przesyłanych danych przez Wojewodę Podkarpackiego i Powiatowe Urzędy Pracy.

⁵ Dz.Urz.KGSG Nr 7, poz.29 ze zm.

Liczba kontroli w poszczególnych latach okresu objętego niniejszą kontrolą, przedstawiała się następująco :

- w 2013 r. przeprowadzono 35 kontroli (10 kontroli wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom, 5 kontroli prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców i 20 kontroli wykonywania pracy przez cudzoziemców, powierzenia wykonywania pracy przez cudzoziemców),
- w 2014 r. przeprowadzono 55 kontroli (16 kontroli wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom, 17 kontroli prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców, 22 kontrole wykonywania pracy przez cudzoziemców, powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom),
- w I połowie 2015 r. przeprowadzono 34 kontrole (8 kontroli wykonywania pracy przez cudzoziemców, 13 kontroli prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców, 13 kontroli wykonywania pracy przez cudzoziemców, powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom).

(dowód akta kontroli str. 7 - 8)

3. Spośród 124 ww. kontroli przeprowadzonych w latach 2013 – I poł. 2015 r. przez Placówkę SG w 105 z nich wykazano nieprawidłowości. Z tego:

- w 33 kontrolach stwierdzono prowadzenie działalności gospodarczej niezgodnie z przepisami,
- w 35 kontrolach stwierdzono nielegalne powierzenie i wykonywanie pracy,
- w 3 kontrolach stwierdzono nielegalne powierzenie pracy,
- w 23 kontrolach stwierdzono niedopełnienie obowiązku wynikającego z art. 88h ust. 1 pkt 7 ustawy o promocji zatrudnienia,
- w 18 kontrolach stwierdzono niedopełnienie obowiązku wynikającego z art. 88i pkt 5 ustawy o promocji zatrudnienia,
- w 1 kontroli stwierdzono niedopełnienie obowiązku wynikającego z art. 88i pkt 6 ustawy o promocji zatrudnienia,
- w 3 kontrolach stwierdzono niedopełnienie obowiązku wynikającego z art. 88i pkt 7 ustawy o promocji zatrudnienia,
- w 2 kontrolach stwierdzono niedopełnienie obowiązku wynikającego z art. 30 ust. 1 ustawy o swobodzie działalności gospodarczej.

(dowód akta kontroli str. 9 - 10)

4. W latach 2013 – I poł. 2015 r. Placówka SG ustalając w wyniku przeprowadzonych kontroli naruszenie przepisów ustawy o promocji zatrudnienia wystąpiła do właściwych sądów rejonowych z 68 wnioskami o ukaranie osób odpowiedzialnych za stwierdzone nieprawidłowości. Z tego:

- w 2013 r. na 32 kontrole, w których wykryto nieprawidłowości wystąpiono do sądu z 23 wnioskami o ukaranie. Sąd uznał wszystkie wnioski za zasadne i nałożył kary dla osób odpowiedzialnych na łączną kwotę 24800 zł oraz 4 nagany,

- w 2014 r. na 45 kontroli, w których wykryto nieprawidłowości wystąpiono do sądu z 28 wnioskami o ukaranie. Sąd uznał wszystkie wnioski za zasadne i nałożył kary dla osób odpowiedzialnych na łączną kwotę 37000 zł,

- w I poł. 2015 r. na 28 kontroli, w których wykryto nieprawidłowości wystąpiono do sądu z 17 wnioskami o ukaranie. Sąd uznał wszystkie wnioski za zasadne i nałożył kary dla osób odpowiedzialnych na łączną kwotę 13200 zł.

(dowód akta kontroli str. 11-12)

Kierownik Zespołu do Spraw Kontroli Legalności Zatrudnienia Grupy ds. Cudzoziemców w Placówce SG wyjaśnił m.in., że spośród 124 kontroli przeprowadzonych w okresie 2013 – I poł. 2015 r. w 105 stwierdzono nieprawidłowości. Po stwierdzeniu nieprawidłowości w 11 przypadkach odstąpiono od kierowania wniosków do sądu o ukaranie osób odpowiedzialnych. W przypadku 1 pracodawcy nastąpiło przedawnienie popełnienia wykroczenia, natomiast względem 10 pracodawców zastosowano środek wychowawczy w postaci pouczenia. Uzasadnione to było niskim stopniem szkodliwości popełnionego czynu. Pouczenia stosowano na przykład względem osób w podeszłym wieku.

(dowód akta kontroli str. 13-14)

5. Placówka SG w zakresie wykonywania ww. kontroli współdziałała w okresie 2013-I poł. 2015 r. z następującymi organami administracji państwowej:

- w 2013 r. 12 razy występowało do wojewody z prośbą o przekazanie zezwoleń na pracę oraz informacji o dopełnieniu przez pracodawcę obowiązku wynikającego z art. 88h ust. 1 pkt 7 ustawy o promocji zatrudnienia, 7 razy występowało z wnioskiem do ZUS o udostępnienie informacji jednostkowych ze zbiorów ZUS, 2 razy występowało do ZUS z prośbą o przekazanie informacji z jakiego tytułu cudzoziemcy odprowadzali składki ZUS, 2 razy występowało do Urzędu Skarbowego z prośbą o przekazanie informacji z jakiego tytułu cudzoziemiec osiągnął dochód, 2 razy występowało do wojewody z prośbą o przekazanie informacji o podejrzeniu naruszenia przepisów uzasadniających podjęcie kontroli legalności zatrudnienia, 1 raz występowało do PIP o przekazanie informacji o podejrzeniu naruszenia przepisów uzasadniających podjęcie kontroli legalności zatrudnienia, 1 raz występowało do Ministerstwa Gospodarki o przekazanie informacji na podstawie art. 34 ust. 3 ustawy o swobodzie gospodarczej, 2 razy występowało do Urzędu do Spraw Cudzoziemców o przekazanie informacji o ukaraniu cudzoziemców w związku z nielegalnym wykonywaniem pracy, 1 raz występowało do PUP z prośbą o przekazanie informacji o ilości oświadczeń, 1 raz występowało do SANEPID-u o przekazanie informacji o wpisie przedsiębiorcy do rejestru w zakresie produkcji i wprowadzenia do obrotu żywności,

- w 2014 r. 16 razy występowało do wojewody z prośbą o przekazanie zezwoleń na pracę oraz informacji o dopełnieniu przez pracodawcę obowiązku wynikającego z art. 88i ustawy o promocji zatrudnienia, 27 razy występowało do wojewody o przekazanie informacji zgodnie z art. 88i ustawy o promocji zatrudnienia, 1 raz występowało do wojewody o przeprowadzenie kontroli, 16 razy występowało do wojewody o przekazanie informacji o dopełnieniu przez pracodawcę obowiązku wynikającego z art. 88h ustawy o promocji zatrudnienia, 1 raz występowało do PUP o przekazanie kopii oświadczeń o zamiarze zatrudnienia cudzoziemca, 5 razy występowało do wojewody o przekazanie informacji o przeprowadzonych czynnościach kontrolnych, 1 raz występowało do ZUS o przekazanie informacji

o zaległościach wobec ZUS, 1 raz występowało do PUP o informację o wydanych oświadczeniach o zamiarze zatrudnienia cudzoziemca,

- w I poł. 2015 r. 6 razy występowało do PUP o przekazanie informacji o ilości oświadczeń i przekazanie oświadczeń, 4 razy występowało do PUP o przekazanie informacji o działalności firm, 5 razy występowało do Ministerstwa Gospodarki o przekazanie informacji na podstawie art. 34 ust. 3 ustawy o swobodzie gospodarczej, 1 raz występowało do Urzędu Miasta o potwierdzenie zameldowania, 2 razy występowało do Wojewódzkiego Urzędu Pracy o przekazanie informacji o niedopełnieniu przez agencje zatrudnienia obowiązku poinformowania o zmianie adresu, 3 razy występowało do wojewody o przekazanie zezwoleń na pracę, 7 razy występowało do wojewody o przekazanie informacji o dopełnieniu przez pracodawcę obowiązku wynikającego z art. 88i ustawy o promocji zatrudnienia, 4 razy występowało do ZUS o udostępnienie informacji jednostkowych ze zbiorów ZUS, 1 raz występowało do Urzędu Skarbowego o przekazanie informacji o wysokości osiąganego dochodu przez cudzoziemca, 1 raz występowało do urzędu skarbowego o informację o prowadzeniu działalności bez wymaganych zezwoleń, 1 raz występowało do wojewody o zajęcie stanowiska w sprawie wydanego zezwolenia na pracę, 2 razy występowało do Placówki SG Warszawa – Okęcie o informację o podejrzeniu naruszenia przepisów uzasadniających podjęcie kontroli legalności zatrudnienia, 3 razy występowało do PUP o informację o wydanych oświadczeniach o zamiarze powierzenia wykonywania pracy.

(dowód akta kontroli str. 15-480)

6. Placówka SG po dokonaniu kontroli legalności zatrudnienia zawiadomiła o podejrzeniu naruszenia przepisów prawa następujące organy:

- w 2013 r. wystosowano 5 zawiadomień do wojewody o niedopełnieniu przez pracodawcę obowiązku wynikającego z art. 88h ust. 1 pkt 7 ustawy o promocji zatrudnienia, wystosowano do wojewody 2 zawiadomienia o nielegalnym powierzeniu i wykonywaniu pracy przez cudzoziemców, wystosowano do ZUS 1 zawiadomienie o prawdopodobnych zaległościach w opłacaniu składek ZUS,

- w 2014 r. wystosowano do wojewody 7 zawiadomień o niedopełnieniu obowiązku wynikającego z art. 88i ustawy o promocji zatrudnienia, wystosowano do wojewody 5 zawiadomień o nielegalnym powierzeniu pracy cudzoziemcowi z art. 2 ust. 1 pkt 22a ustawy o promocji zatrudnienia, wystosowano do wojewody 3 informacje o niedopełnieniu obowiązku wynikającego z art. 88h ustawy o promocji zatrudnienia, wystosowano 1 zawiadomienie do Urzędu Kontroli Skarbowej o prawdopodobnym naruszeniu przepisów prawa podatkowego, wystosowano 1 zawiadomienie do ZUS o prawdopodobnym naruszeniu przepisów w zakresie ubezpieczeń społecznych,

- w I poł. 2015 r. wystosowano do wojewody 1 zawiadomienie o niedopełnieniu przez pracodawcę obowiązku wynikającego z art. 88i ustawy o promocji zatrudnienia, wystosowano do prokuratury 7 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstw oraz prowadzeniu postępowań przygotowawczych dotyczących przestępstw legalizacji pobytu cudzoziemców na terytorium RP, wyłudzenia poświadczenia nieprawdy, fałszowania dokumentów lub posługiwania się nimi jako autentyczne.

(dowód akta kontroli str. 481- 486)

W trakcie kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom funkcjonariusze Placówki SG stwierdzili

przypadki podejrzenia popełnienia przestępstw polegających na wykorzystywaniu przepisów prawa z powyższego zakresu do legalizacji pobytu na terytorium RP. W tym celu cudzoziemcy korzystali z możliwości prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium RP w formie spółek prawa handlowego, najczęściej z ograniczoną odpowiedzialnością. Zakładane przez cudzoziemców tego typu podmioty nie prowadziły żadnej działalności gospodarczej, a wpis do Krajowego Rejestru Sądowego traktowany był jako najłatwiejszy sposób na uzyskanie wiz przez wszystkich udziałowców. Jedyne działania tych spółek ukierunkowane były na uzyskiwanie zezwoleń na pracę, rejestrowanie oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy oraz tworzenie zaproszeń w celu współpracy handlowej. Dokumenty te służyły do uzyskiwania wiz i dołączane były do wniosków wizowych składanych w polskich placówkach dyplomatycznych. W przypadku kilku kontroli (lata 2014 - I poł. 2015 r.) funkcjonariusze prowadzący te kontrole przekazali informacje funkcjonariuszom Grupy Operacyjno – Śledczej Placówki SG, którzy potem prowadzili stosowne czynności procesowe.

Funkcjonariusze Zespołu do Spraw Legalności Zatrudnienia w trakcie kontroli ustalili, że dwaj obywatele Ukrainy założyli jednoosobowe spółki z ograniczoną odpowiedzialnością mające działać w branży budowlanej oraz pośrednictwa pracy. Siedzibę spółek ustanowili w jednym z biur rachunkowych na terenie Rzeszowa. Podczas kilkumiesięcznej działalności ograniczyli się jedynie do zarejestrowania 281 oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom. Poza tym firmy nie ponosiły kosztów oraz nie osiągały zysków, opłacały jedynie koszty wynajmu siedziby. Uzyskane informacje wskazywały na umożliwianie uzyskiwania wiz przez obywateli Ukrainy w celu innym niż deklarowany, w tym udział w wyłudzeniu wiz. W wyniku wszczętych postępowań przygotowawczych zatrzymano ww. dwóch obywateli Ukrainy i postawiono zarzuty o czyn z art. 264a § 1 kk w zw. z art. 12 kk, o to, że działając w celu osiągnięcia korzyści majątkowej Powiatowym Urzędzie Pracy w Rzeszowie wypełnili, a następnie zarejestrowali 281 oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy obywatelom Ukrainy nie mając zamiaru ani możliwości jej powierzenia gdyż faktycznie nie prowadzili żadnej działalności gospodarczej i nie mieli podpisanych umów o współpracy z firmami wymienionymi w oświadczeniach osiągając w zamian korzyść majątkową w kwocie nie mniejszej niż 18 200,00 zł. Cudzoziemcy przyznali się do zarzucanego im czynu i dobrowolnie poddali się karze 6 miesięcy pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania na okres próby wynoszący 2 lata, kary grzywny w wysokości 150 stawek dziennych (dla każdego z osobna) po 10 PLN każda, przepadek korzyści majątkowej w kwocie 18 200,00 zł oraz zasądzenie kosztów i opłat sądowych. Sąd Rejonowy w Rzeszowie w dniach 30 marca i 2 czerwca 2015 r. wydał wyroki skazujące wobec obydwu obywateli Ukrainy.

W trakcie kontroli (i prowadzonych po nich działaniach operacyjnych) w czterech spółkach z ograniczoną odpowiedzialnością mających siedzibę na terenie Rzeszowa: D. sp. z o.o., P. Poland sp.z o.o., K. sp. z o.o., O. sp. z o.o., funkcjonariusze Placówki SG stwierdzili, że ww. podmioty założone przez obywateli Ukrainy nie prowadziły działalności gospodarczej, a jedynym ich celem było uzyskiwanie od Wojewody Podkarpackiego zezwoleń na pracę dla cudzoziemców oraz rejestrowanie oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom. Ustalono, że dla potrzeb kontroli powyższe podmioty powierzały wykonywanie pracy kilku cudzoziemcom, którzy mieli wykonywać pracę w innych województwach. Spółki te były powiązane poprzez 2 obywateli Ukrainy, którzy zorganizowali ich założenie oraz dalszą działalność. Posiadali oni na Ukrainie tzw. biura wizowe oferujące między innymi pomoc w uzyskiwaniu polskich wiz. W zależności od potrzeb oferowali wizy do pracy oraz w celu prowadzenia

działalności gospodarczej. W tym celu zarejestrowali w Rzeszowie 9 spółek oraz 6 w innych miastach. Siedziby ustanawiali w 1 wynajętym pomieszczeniu biurowym lub w 2 biurach rachunkowych mających prowadzić dokumentację podatkowo – rozliczeniową. Udziałowcami tych podmiotów byli obywatele Ukrainy, a ich kapitały założycielskie nie przekraczały 5000 zł na spółkę. W biurze w Rzeszowie zatrudniali co jakiś czas obywatele Polski, których ustanawiali pełnomocnikami spółek. Osoby te zajmowały się składaniem wniosków o wydanie zezwoleń na pracę oraz rejestrowaniem oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy. Uzyskane zezwolenia oraz oświadczenia były przekazywane na Ukrainę. Tam pracownicy tzw. biur wizowych udzielali pomocy klientom biura w uzyskiwaniu wiz poprzez sporządzanie wniosków wizowych wraz załącznikami w postaci dokumentów uzyskanych przez spółki działające na terenie Rzeszowa, tj. zezwoleń na pracę, oświadczeń o zamiarze powierzenia pracy cudzoziemcom, zaproszeń do współpracy handlowej, wpisów do Krajowego Rejestru Sądowego. Ponadto instruowali klientów w kwestiach związanych z przekraczaniem granicy oraz kontrolą na terenie Polski. Cudzoziemcy uzyskujący w ten sposób wizy otrzymywali prawo wjazdu i pobytu na terytorium Polski oraz Państw Schengen. Tylko kilku z nich podjęło krótkotrwałą pracę w ww. spółkach w branży budowlanej. Powyższe firmy wyrobiły w Podkarpackim Urzędzie Wojewódzkim w Rzeszowie łącznie 184 zezwolenia na pracę oraz zarejestrowały w Powiatowym Urzędzie Pracy w Rzeszowie łącznie 2052 oświadczenia o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom. Po powzięciu podejrzenia naruszenia obowiązujących przepisów Placówka SG wszczęła 4 postępowania karne, w których dotychczas 4 osobom (2 obywatelom RP i 2 obywatelom Ukrainy) przedstawiono zarzuty o czyny z art. 264 § 2 kk., art. 264a § 1 kk., art. 270 § 3 kk., art. 272 kk. i inne.

(dowód akta kontroli str. 487-507)

7. Zadania związane z kontrolą legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom na terytorium RP w Placówce SG realizuje Zespół ds. Kontroli Legalności Zatrudnienia (zwany dalej Zespół). Zespół wchodzi w skład Grupy ds. Cudzoziemców (dalej Grupa) nadzorowanej i koordynowanej przez zastępcę komendanta właściwego w sprawach operacyjno – śledczych oraz cudzoziemców. Grupą ds. cudzoziemców kieruje kierownik Grupy która składa się z 4 zespołów (w tym Zespołu). Stan etatowy Grupy wynosi 28 etatów. Zespół posiada 5 etatów. Aktualnie czynności służbowe w Grupie wykonuje 22 funkcjonariuszy. Zespół jest w całości ukompletowany. Tworzą go: kierownik Zespołu, specjalista, oraz 3 starszych kontrolerów. Powyższy stan organizacyjno – etatowy Grupy obowiązuje od 1.09.2013 r., kiedy miała miejsce reorganizacja struktury Placówki. Zespół posiadał do dyspozycji 2 samochody, 5 stanowisk komputerowych, laptop z drukarką przenośną, aparat fotograficzny. Sprzęt ten zapewniał wystarczającą ilość środków technicznych do realizacji zadań związanych z kontrolą legalności zatrudnienia cudzoziemców.

Kierownik Zespołu mjr SG Tomasz Kopiczak wyjaśnił m.in.: „Placówka SG – Zespół potrzebuje urządzenia „livescanner”, które jest niezbędne do wykonywania zadań związanych z zatrzymaniem cudzoziemców. Placówka nie posiada tego urządzenia pomimo, iż w jest ono konieczne gdy zachodzi potrzeba dokonania sprawdzeń w europejskich bazach danych”. W takich przypadkach cudzoziemcy są przewożeni do Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w Przemyślu. W wystąpieniu przedstawionym w ramach odprawy kadry kierowniczej Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w dniu 26.11.2010 r. Komendant zwrócił się o doposażenie

Placówki SG w kompleksowy zestaw do identyfikacji daktyloskopijnej typu „livescanner”. Wobec braku pozytywnego załatwienia tej prośby Komendant wystąpił pismem z dnia 3.11.2015 r. do Naczelnika Wydziału Łączności i Informatyki Bieszczadzkiego Oddziału Straży Granicznej w Przemyślu z wnioskiem o zakup urządzenia „livescanner”.

(dowód akta kontroli str. 505-508)

Kierownik Zespołu mjr SG Tomasz Kopiczak wyjaśnił m in.: „Mając na uwadze fakt, że w czasie ustanowienia w Placówce Straży Granicznej w Rzeszowie – Jasionce obecnej struktury organizacyjno – kadrowej, tj. w 2013 r. na terenie odpowiedzialności służbowej było wydanych 379 zezwoleń na pracę dla cudzoziemców i zarejestrowanych 1108 oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom, a w I połowie 2015 r. 483 zezwoleń i 4204 oświadczeń. Skala i pracochłonność przy wykonywaniu zadań związanych z legalnością zatrudnienia cudzoziemców uległa kilkukrotnemu zwiększeniu. Natomiast prognozy i dynamika wzrostu ilości cudzoziemców wykonujących pracę w Polsce, a tym samym w terytorialnym zasięgu działania Placówki uzasadnia dalsze zwiększenie ilości funkcjonariuszy zajmujących się czynnościami związanymi z problematyką zatrudnienia cudzoziemców. W związku z powyższym aby usprawnić i skutecznie wykonywanie powierzonych ustawowo obowiązków w zakresie kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenia działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom na terytorium RP w Zespole ds. kontroli legalności zatrudnienia istnieje potrzeba zwiększenia obsady etatowej o 4 etaty specjalisty. Istnieje również potrzeba zakupu urządzenia „livescanner” umożliwiającego dokonanie sprawdzeń cudzoziemców w europejskich bazach danych”.

(dowód akta kontroli str. 509-510)

W 2014 r. funkcjonariusze Zespołu brali udział w następujących szkoleniach związanych ze specyfiką wykonywanej pracy:

- „Zezwolenie na pobyt czasowy. Członkowie rodzin obywateli RP oraz członkowie rodzin cudzoziemców”, 4 osoby,
- „Procedura administracyjna w sprawach cudzoziemców”, 3 osoby,
- „Zapoznanie funkcjonariuszy PSG ze zmianami jakie wprowadziła ustawa z dnia 12.12.2013 r. o cudzoziemcach”, 1 osoba,
- „Szkolenie z zakresu kontroli legalności zatrudnienia w świetle zmian jakich dokonała ustawa z dnia 12.12.2013 r. o cudzoziemcach”, 4 osoby,
- „Czynności funkcjonariuszy SG realizowane wobec cudzoziemców”, 5 osób,
- „Zmiany ustawy z dnia 20.04.2014 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy wprowadzone ustawą z dnia 12.12.2013 r. o cudzoziemcach”, 5 osób,
- „Przeprowadzanie przez funkcjonariuszy SG kontroli legalności wykonywania pracy przez cudzoziemców, prowadzenie działalności gospodarczej przez cudzoziemców oraz powierzania wykonywania pracy cudzoziemcom”, 3 osoby,
- „Prowadzenie postępowań przygotowawczych w stosunku do podmiotów gospodarczych naruszających przepisy Ustawy z dnia 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy”, 2 osoby,
- „Realizacja zadań Straży Granicznej i pomoc w dobrowolnym powrocie w świetle przepisów określonych w nowej ustawie o cudzoziemcach”, 3 osoby,

- „Pobyty krótkoterminowe i zasady przekształcania się pobytów długoterminowych w krótkoterminowe”, 4 osoby.

W I poł. 2015 r. funkcjonariusze Zespołu brali udział w następujących szkoleniach:

- „Strategie komunikowania się z cudzoziemcami”, 5 osób,
- „Zasady i procedury postępowania administracyjnego ze szczególnym uwzględnieniem postępowania administracyjnego prowadzonego wobec cudzoziemców”, 5 osób,
- „Kontrola legalności zatrudnienia cudzoziemców na terytorium RP”, 5 osób.

Powyższe szkolenia były prowadzone w ramach szkoleń centralnych realizowanych przez ośrodki szkolenia Straży Granicznej i comiesięcznych szkoleń lokalnych w Placówce SG.

(dowód akta kontroli str. 511-518)

Kierownik Zespołu do Spraw Kontroli Legalności Zatrudnienia Grupy ds. Cudzoziemców w Placówce SG mjr SG Tomasz Kopiczak złożył oświadczenie dotyczące propozycji usprawnienia działań Straży Granicznej w zakresie związanym z zatrudnianiem cudzoziemców. o następującej treści: „W związku z dynamiką wzrostu ilości cudzoziemców wykonujących pracę w Polsce, a także wykorzystywaniem procedur związanych z powierzaniem pracy cudzoziemcom w nielegalnej migracji w celu sprawniejszego oraz skuteczniejszego egzekwowania przepisów prawa w powyższym zakresie należałoby rozważyć możliwość wprowadzenia pewnych zmian prawnych oraz organizacyjnych, na przykład:

1. Wyłączenie przedsiębiorców zatrudniających cudzoziemców, a w szczególności wyrabiających znaczne ilości zezwoleń na pracę lub rejestrujących znaczne ilości oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom z obowiązku zawiadamiania ich o zamiarze wszczęcia kontroli określonego w art. 79 ustawy z dnia 02.07.2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej, wskazany wymóg niejednokrotnie powoduje podjęcie przez kontrolowanego mataczenia oraz usunięcia dowodów potwierdzających nieprawidłowości.
2. Umożliwienie bezpośredniego i bieżącego dostępu do baz danych zezwoleń na pracę oraz oświadczeń o zamiarze powierzenia wykonywania pracy cudzoziemcom będących w gestii urzędów wojewódzkich oraz powiatowych urzędów pracy.
3. Nadanie Straży Granicznej uprawnień do nakładania grzywien w drodze mandatów karnych za wykroczenie określone w art. 120 ust. 6 ustawy z dnia 20.04.2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Aktualna konieczność prowadzenia postępowań wyjaśniających w sprawie o wykroczenie oraz kierowania wniosków o ukaranie do sądu powoduje przedłużanie się postępowania, generuje dodatkowe koszty sądowe, wyłącza funkcjonariusza prowadzącego czynności w tym zakresie z innych obowiązków służbowych.
4. Wprowadzenie obowiązku w stosunku do podmiotów wnioskujących o wydanie zezwoleń na pracę lub rejestrujących oświadczenia, potwierdzenia prowadzenia dochodowej działalności przez okres minimum 1 roku, udokumentowania możliwości realnego zatrudnienia cudzoziemców. Dodatkowo usankcjonowanie konieczności zgłaszania niepodjęcia pracy przez cudzoziemców w okresie 3 miesięcy od daty rejestracji oświadczenia. Wskazane zmiany ograniczyłyby możliwość powstawania m in. tzw. fabryk oświadczeń.”

(dowód akta kontroli str. 519 -520)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach ; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art.54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Rzeszowie.

Rzeszów, dnia grudnia 2015 r.

Kontroler
Stefan Gados
Doradca techniczny

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Rzeszowie

Dyrektor
Wiesław Motyka

.....
Podpis

.....
Podpis